

Fàtima López Pérez
 Doctoranda en Història de l'Art, Universitat de Barcelona (GRACMON)
 fatimalopez@ub.edu

Lamp located beside the entrance, bearing the name Bolós, the family of pharmacists to whom Novellas transferred the shop

Fanal ubicat al costat de la porta d'entrada amb el nom de Bolós, la família de farmacèutics a qui Novellas va traspassar la botiga

Maria Queralt © Jordi Bolós

A Barcelona continuen existint un conjunt de farmàcies que conserven decoració de l'època del Modernisme. Entre aquestes destaca la farmàcia Bolós, antigament farmàcia Novellas, que es troba al barri de la Dreta de l'Eixample, ubicada en un edifici modernista realitzat per l'arquitecte Josep Domènech Estapà.

La farmàcia va obrir al públic l'11 de gener de 1902, i la premsa de l'època es va fer ressò de la seva originalitat. Els arquitectes decoradors van ser els germans Falguera Sivilla, Josep Maria i Antoni, amics d'Antoni Novellas i Roig, que es van encarregar de la direcció

El farmacèutic participava en la decoració, ja que era el millor coneixedor dels símbols farmacèutics

de les obres i del projecte decoratiu de tot el conjunt. Els artesans col·laboradors –alguns dels quals també van treballar en d'altres farmàcies de la mateixa època– van configurar el ventall d'arts aplicades: Marcel·lí Gelabert i Lluís Bru (pintura), Rigalt i Companyia (vitral), Escofet (paviment), J. Fernández (fusteria i ebenisteria), Tàpies i Llorens (lampisteria) i Manuel Ballarín (manyeria). Tota la decoració de la farmàcia està realitzada amb l'harmonia simètrica

The Bolós Pharmacy still conserves the original entrance door bearing the stained-glass depiction of an orange sapling, a tree with pharmacological properties. Photograph extracted from Memorias y Documentos de Antonio Novellas Roig (1879-1942)

La farmàcia Bolós encara conserva la porta d'entrada original amb el vitral del taronger, arbre amb propietats farmacològiques. Fotografia extreta de les Memorias y Documentos de Antonio Novellas Roig (1879-1942)

X. Bolós © Jordi Bolós

Fàtima López Pérez
 Doctoral student in History of Art, University of Barcelona (GRACMON)
 fatimalopez@ub.edu

In Barcelona, a number of pharmacies which have conserved their decoration from the Modernista period remain in use. Among them the Bolós pharmacy is a striking example. Formerly called the Novellas pharmacy, it is situated in the Dreta de l'Eixample [Right-Hand Eixample] neighbourhood, in a Modernista building designed by the architect Josep Domènech Estapà.

This pharmacy opened to the public on 11 January 1902 and the contemporary press made much of its originality. The architects commissioned as decorators were the Falguera Sivilla brothers, Josep Maria and Antoni, friends of the owner, Antoni Novellas i Roig. They undertook management of the works as well as the decoration project for the entire building. A team of collaborating craftspeople – some of whom also worked on decorating other pharmacies in the same period – contributed a range of applied arts: Marcel·lí Gelabert and Lluís Bru (painting), Rigalt i Companyia (glass), Escofet (paving), J. Fernández (carpentry and cabinetwork), Tàpies i Llorens (electricians) and Manuel Ballarín (locksmithing). All of the pharmacy's decoration adhered to a symmetrical harmoniousness and the elegance of the

Modernista forms typical of the early twentieth century, where each element is perfectly integrated into the artistic whole.

The decoration also offers symbolic connotations. So the pharmacy's main doorway carries a stained-glass window depicting an orange tree – a tree which is represented on several pharmacies of the time. It also includes the pharmacist's surname, Novellas. Over the door is a sign bearing the pharmacy's name

The pharmacist contributed to the shop's decoration as he had the best knowledge of pharmaceutical symbols

surrounded by poppies, a highly representative plant in Modernista pharmacies. Inside, several paintings depict pharmaceutical allegories. The side walls display the names of four pharmacists whom Antoni Novellas admired, Fors, Carbonell, Scheele and Lemery – two from Barcelona and two foreigners – who all lived from the 17th to 19th centuries. They are accompanied by the cup and serpent which are the symbols for pharmaceutical science. Since the times of classical mythology, the cup has been linked to medicine and the serpent

Painting depicting pharmaceutical allegories for preparing narcotics. Detail of the right-hand panel of an interior wall

Pintura amb al·legories farmacèutiques per a la preparació de narcòtics. Detall del plafó dret d'una paret interior

Fàtima López © Jordi Bolós

Interior of the pharmacy showing the main counter and allegorical paintings. Period photograph extracted from *Memorias y Documentos de Antonio Novellas Roig (1879-1942)*

Interior de la farmàcia amb el taulell principal i pintures al·legòriques. Fotografia d'època extreta de les *Memorias y Documentos de Antonio Novellas Roig (1879-1942)*

Original exterior sign of the homeopathic section, opened in 1906 / Cartell exterior original de la secció homeopàtica, inaugurada el 1906

Pharmacists working in 1922. Photograph extracted from *Memorias y Documentos de Antonio Novellas Roig (1879-1942)*

Farmacèutics despatxant l'any 1922. Fotografia extreta de les *Memorias y Documentos de Antonio Novellas Roig (1879-1942)*

associated to health due to the curative properties its body was believed to contain. The representation of medicinal plants and flowers continues both inside and outside the pharmacy, as was the case in many other pharmacies of this period, which use plant ornamentation as a predominant decorative theme.

The adjoining room, dedicated to Homeopathy, was inaugurated later, on 10 June 1906. Here, the representation of greenery is even richer, displaying the plants and flowers used in this discipline. The wooden arch which presides this room incorporates stained-glass panels depicting flowers on its lower portion, while from above hang ivy-entwined lamps.

Novellas participated in his pharmacy's decorative scheme, offering the artists guidance, as is revealed in his memoirs and personal documents. There, he explains other aspects relating to the creation of his establishment. The pharmacist's contribution to his own shop's decoration could well have been typical as he would have had the best knowledge of pharmaceutical symbols and the plants used in the preparation of medicines.

The Bolós pharmacy, listed in the *Barcelona City Catalogue of Heritage*, has maintained both its exterior and interior Modernista decoration in an excellent state of conservation. This is due in good measure to the full restoration carried out by Jordi de Bolós Giralt, the current owner (grandson of Antoni de Bolós i Vayreda to whom

Marta Queralt - Jordi Bolós

X. Bolós - Jordi Bolós

X. Bolós - Jordi Bolós

i l'elegància de formes modernistes pròpies de principis del segle XX, en què cada element s'integra perfectament dins del conjunt artístic.

La decoració també presenta connotacions simbòliques. Així, a la porta principal es representa en vitrall un taronger, un arbre que posseeix diverses propietats farmacològiques, amb el cognom de Novellas. Damunt hi ha el rètol amb el nom de la farmàcia envoltat de cascalls, la planta més representativa en les farmàcies modernistes. A l'interior hi ha pintades unes al·legories farmacèutiques, i a les parets laterals hi apareixen els cognoms de quatre farmacèutics que Novellas admirava: Fors, Carbonell, Scheele i Lemery –dos barcelonins i dos estrangers, tots ells van viure entre els segles XVII i XIX–, acompanyats de la copa i la serp, símbols de la ciència farmacèutica. Des de la mitologia clàssica, la copa ha estat lligada a la medicina, i la serp s'associa a la salut per les propietats curatives contingudes en el seu cos. La representació de plantes i flors medicinals continua tant a l'exterior com a l'interior de l'establiment, com passa a moltes altres farmàcies d'aquest període, que tenen com a tema decoratiu predominant l'ornamentació vegetal. A la sala annexa dedicada a la secció d'homeopatia, inaugurada més tard, el 10 de juny de 1906, s'enriqueix la representació de botànica utilitzada en aquesta disciplina. L'arc de fusta que predomina en aquesta sala té en els seus laterals inferiors unes vidrieres decorades amb flors i de la part superior pengen uns llums dels quals s'enfila l'heura.

Recent general view of the interior of the pharmacy
Vista general actual de l'interior de la farmàcia

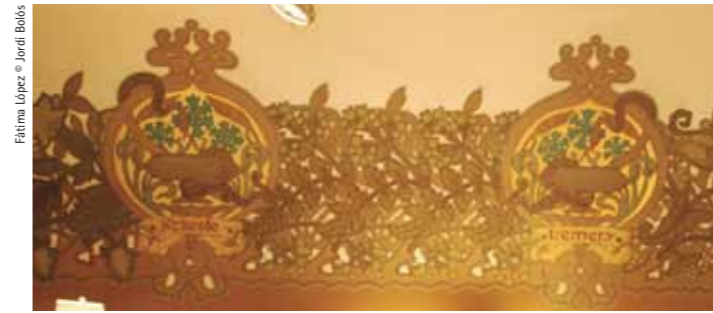
Novellas va participar en el programa decoratiu de la seva farmàcia, donant indicacions als artistes, com consta en les seves memòries i documents personals, on a més explica altres aspectes de la creació del seu establiment. La participació del farmacèutic en la decoració de la seva pròpia botiga solia ser habitual, ja que era qui millor coneixia els símbols farmacèutics i els vegetals utilitzats per a la preparació dels medicaments.

La farmàcia Bolós, inclosa dins del *Catàleg del patrimoni de la ciutat de Barcelona*, mostra avui la seva decoració modernista exterior i interior en un excel·lent estat, gràcies en bona part a la restauració integral realitzada per Jordi de Bolós Giral, actual propietari de la farmàcia (i nét d'Antoni de Bolós i Vayreda, a qui Antoni Novellas la va traspasar el 1927). La restauració, feta amb el suport de la campanya municipal "Barcelona, posa't guapa", va aconseguir un exemplar equilibri entre la decoració modernista i les necessitats d'espai i organització d'un negoci actual, i es va completar l'any 2002 coincidint amb el centenari de l'establiment. Paisatge Urbà de Barcelona ja havia atorgat a la farmàcia Bolós la placa de "Guapos per sempre" en reconeixement als anys de servei i contribució a la ciutat i especialment per l'esforç realitzat en el manteniment del caràcter de la decoració exterior d'una de les farmàcies modernistes més espectaculars de Barcelona. www.farmacibolos.com

www.farmacibolos.com

Original wall lamp attached to the cabinets, following the "coup de fouet" or whiplash line
Aplic original afegit als armaris que segueix la línia "coup de fouet"

Paintings on a panel representing the cup and serpent, symbols of pharmaceutical science
Pintures d'un plafó que representen la copa i la serp, símbols de la ciència farmacèutica

Antoni Novellas transferred the lease in 1927). The restoration, performed with the support of the municipal campaign *Barcelona posa't guapa* [Barcelona, make yourself beautiful], managed to achieve an exemplary balance between the Modernista decoration and the spatial needs and organisation of a modern business. It was completed in 2002 to coincide with the shop's centenary celebrations. The Institut del Paisatge Urbà [Urban Landscape Institute] at the Barcelona City Council had previously awarded the Bolós pharmacy the plaque "Guapos per sempre" [Forever handsome] in recognition of its years of service and contribution to the city and especially for the effort made to retain the character of one of Barcelona's most spectacular Modernista pharmacies. www.farmacibolos.com

www.farmacibolos.com

General view of the homeopathic section. Photograph from 1922, extracted from *Memorias y Documentos de Antonio Novellas Roig (1879-1942)*
Vista general de la secció homeopàtica. Fotografia de 1922, extreta de les *Memorias y Documentos de Antonio Novellas Roig (1879-1942)*